

Axis Yayınları

JONATHAN LEAR (1948-2025)

Filozof ve psikanalist. Uzun yıllar Chicago Üniversitesi'nde çalışan Lear, önceki yıllarda Yale, Cambridge gibi seçkin üniversitelerde hem eğitim almış hem de ders vermiştir. Yüksek lisans tezini, filozof Saul Kripke ile Aristotelesçi mantık üzerine yapmıştır. Lear'ın erken dönem çalışmaları, biçimsel mantık ve eski Yunan felsefesine odaklanmıştır. Çalışmalarının çoğu, psikanaliz ve felsefenin kesişimini ele almaktadır. Sigmund Freud ile ilgili çalışmalarının yanı sıra, Aristoteles, Platon, Kant, Kierkegaard ve Wittgenstein hakkında da insan ruhu ile ilgili fikirlerine odaklanan çok sayıda yazı kaleme almıştır. Elinizde tuttuğunuz en son eseri –*Sonunun Tahayyülü*–, dünyanın bir felaketle sonunun gelmesi fikrinin yarattığı korku ve endişeyle yaşamayı başarmaya dair etik görevi incelemektedir. Lear, yas tutmanın, geçicilikle yüzleşmemizi, kayıplarımızın ardından anlamı yeniden kazanmamızı ve sınırlı bir dünyada etik olarak nasıl yaşayacağımızı şekillendirmemizi sağlayan merkezi bir insan pratiği olduğunu savunmaktadır.

ASLI ÖNAL

1984 yılında İzmir'de doğdu. Ortaokul ve liseyi Bornova Anadolu Lisesi'nde okudu. Üniversite eğitimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde tamamladıktan sonra, aynı bölümde başladığı yüksek lisans eğitimini yarıda bırakarak İstanbul'a taşındı. Çevirdiği ilk kitap, 2009 yılında yayımlandı. 2010–2015 yılları arasında medya planlama ajanslarında iş geliştirme uzmanı olarak çalıştı. 2015 yılında medya sektöründen ayrılarak tam zamanlı çevirmenliğe döndü. O günden beri kurgudışı kitap ve tiyatro çevirileriyle uğraşmaktadır.

Jonathan Lear

SONUN
TAHAYYÜLÜ
YAS VE ETİK YAŞAM

İngilizce Orijinalinden Çeviren:
Aslı Önal

Axis Yayınları

SONUN TAHAYYÜLÜ: YAS VE ETİK YAŞAM – Jonathan Lear

Orijinal adı:

Imagining the End: Mourning and Ethical Life (2022)

Bu metnin orijinali 2022 yılında Harvard University Press tarafından Cambridge ve Londra'da yayımlanmıştır.

Türkçe yayım hakları © Axis Yayınları

Bu eserin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek şartıyla tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayımcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni: Özgür Öğütçen

İngilizce Orijinalinden Çeviren: Aslı Önal

Yayına Hazırlayanlar: Özgür Öğütçen, Erkal Ünal

Kapak Tasarımı: Hamdi Akçay

Dizgi: DBY Ajans

Baskı ve Cilt: Ana Basın Yayın A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 81860

Axis Yayınları

e-posta: axis@axisyayinlari.com

Yayınevi Sertifika No: 42925

1. Basım: İstanbul, 2026

ISBN 978-625-93961-4-9

Gabriel, Sophia ve Sam'e sevgilerimle...

İçindekiler

Önsöz.....	9
1. Kimse Bizi Özlemeyecek!.....	13
2. Geçicilik ve Umut: Pandemi Günlerinde Freud'a Dönüş	41
3. Örnek Şahsiyetler ve Dünyanın Sonu	71
4. Meghan Harry ile Evlendiğinde: Beşerî Bilimlere Dair Bir Yorum	105
5. Gettysburg ve Hollywood'da Yasın Etiği: “İyi Yas” Üzerine	127
6. Gerçekliğin Zorluğu ve Yasa Karşı Başkaldırı	161
7. Minnettarlık ve Anlam.....	181
Teşekkür	219
Dizin	221

Önsöz

Bu kitabı kaleme aldığım sırada, zihnimde muntazaman şu ifade belirip durdu: *burada bile*. Sokrates günlük hayatın akışı içinde birileriyle karşılaştığında, öylece yoluna devam edip gitmez. Onun yaşamı, sohbetin koyulaşmasına izin verildiği takdirde, *burada bile* felsefenin ortaya çıkacağına kanıtı niteliğindedir. Sokratik diyalogdan birçok yönden farklılık gösterse de, psikanaliz de benzer bir kanaati içinde barındırır: Kişi yaşadığı sıradan bir olayın açığa çıkmasına müsaade ederse, *burada bile* insani bir anlam belirecektir. Kitapta yer alan bölümlerin çoğu, sıradan, gelip geçici anlardan bahseder.

Kitap, birbiriyle ne denli ilişkili olduklarını biraz da hayretle fark ettiğim bir dizi soru etrafında dönüyor. Dünya çapında bir felaket ve hayatın sonu anlamına gelen *end of life* ile, yaşamın amacı, hedefi yahut manası demek olan *end of life* birbiriyle nasıl bir ilişki içindedir? Hayal gücümüzün sağlıklı ve sağlıksız kullanımları arasındaki fark nedir? Genellikle insana teselli ve anlam sunan

yapılar olarak görülen kültürlerin kırılğanlığına dair bir farkındalıkla hayatımıza nasıl devam ederiz? Yas nedir ve acaba insanın gelişip serpilmesinin bir parçası olabilir mi? Bazı olağanüstü şahsiyetler hayal gücümüzü nasıl ele geçirir ve sonra hayatımız boyunca nasıl bizimle kalmayı sürdürür? Minnettarlık ne menem şeydir ve insan yaşamındaki yeri nedir? Bu sorular üzerine kafa yorarken, kendimi psikanalitik bir kavram olan “tekrar” üzerine yeniden düşünürken buldum. Bu da başka bir soruyu gündeme getirdi: Tekrar nedir?

Kitap yazmanın en keyifli yanlarından biri, hiç tanımadığınız ve başka türlü asla ulaşamayacağınız insanlarla düşüncelerinizi paylaşabilmektir. Bir diğeri de, bir dostla yürüttüğünüz sohbeti, aradaki mekânsal yahut zamansal mesafeye rağmen sürdürebilmektir. Yakınlıkla ayrılığın kendine has bir bileşimidir bu. Kitabı okuyup içinden kendince bir anlam çıkaran herkese minnettarlığımı ifade etmek isterim.

“Hâlâ yıllar önce söylediğin şeyleri mi tekrarlıyorsun,
Sokrates?” diye şaka yollu takıldı. “Daha beteri,
Hippias”, dedi Sokrates, “aynı şeyleri söylemekle
kalmıyorum, üstünde durduğum konular da aynı.”
(Ksenophon, *Sokrates’ten Anılar* IV.4.6*)

* çev. Candan Şentuna, Ankara: TTK Basımevi, 1997, 100 (orijinal çeviri üzerinde ufak değişiklikler yapılmıştır –ç.n.).

Kimse Bizi Özlemeyecek!

An

Çok değil kısa bir süre önce, iklim değişikliği konulu bir seminere denk geldim. Seminerde sunulan içeriğin sıra dışı bir tarafı yoktu. Yaklaşmakta olan ekolojik felakete dair bilindik uyarılarda bulunuldu ve insanların yeryüzüne hükmettiği yüzyılları tanımlamak için kullanılan tabirle “Antroposen” çağın artık miadını doldurmakta olduğu dile getirildi. Konuşmanın sonunda yapılan soru-cevap bölümünün bir yerinde genç bir akademisyen ayağa kalkarak şöyle deyiverdi: “Size şu kadarını söyleyeyim: Kimse bizi özlemeyecek!” Sonra yerine oturdu. Dinleyiciler arasında gülüşmeler oldu. Her şey bir anda olup bitiverdi.

Şaka olarak algılanan bu yorumu spontane kahkahalar izledi. Kimsenin beklemediği ama herkesin ortaklaştığı bir rahatlama ânıydı bu. Peki ama, bu rahatlamanın kaynağı neydi? Eğer gazete okuyor, sosyal medyayı veya